Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

_____ О.С. МУРАДЯН

«_31__»_серпня_____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія: основи теорії

рівень вищої освіти ___перший (бакалаврський) рівень вищої освіти_____

галузь знань____С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

спеціальність_____С5 Соціологія_____

освітня програма Соціологія комунікацій, реклами та зв‘язків з громадськістю

спеціалізація_____

вид дисципліни _____обов`язкова_____

ННІ_____Соціології та медіакомунікацій_____

2026/2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

« 26» серпня 2026 року, протокол № 6 .

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:
Рущенко Ігор Петрович, доктор соціологічних наук, професор,
професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій.

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій Навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

Протокол від « 26 » серпня 2026 року № 1.

Завідувачка кафедри прикладної соціології
та соціальних комунікацій

Ірина СОЛДАТЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв’язків з громадськістю»

Гарант освітньої програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв’язків з громадськістю»

Ірина СОЛДАТЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

Протокол від «_26_» _серпня 2026 року № 1.

Голова науково-методичної комісії Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Соціологія: основи теорії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 054 – Соціологія.
Освітня програма: Соціологія комунікацій, реклами та зв‘язків з громадськістю.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – розкриття теоретичних підвалин сучасної соціології, у т.ч. аналіз базових елементів соціального життя; розгляд соціальних структур та соціальних відносин; аналіз суспільства як соцієтальної системи та поведінки людини в суспільстві; концептуалізація соціальних змін, виявлення основних типів, форм, факторів соціальної динаміки.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: розкрити специфіку соціологічного підходу до аналізу суспільства та його складових; навчити студентів розуміти та користуватися категоріальним апаратом соціології та самостійно аналізувати соціальні проблеми, тенденції розвитку сучасного суспільства.

1.3. Кількість кредитів: 4

1.4. Загальна кількість годин: 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
32 год.	10 год
Практичні, семінарські заняття	

32 год.	8 год
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
56 год.	102
контрольна робота	

1.6 Перелік компетенцій, що формує дисципліна.

Інтегральна компетентність: *Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері соціології, що передбачають застосування основних соціологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.*

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК 08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
ЗК 10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК 01. Здатність оперувати базовим категоріальним апаратом соціології.
ФК 02. Здатність до опановування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.
ФК 03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.
ФК 06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
ФК 07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців і нефахівців.
ФК 08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога.

Програмні результати навчання:

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.
РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.
РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.
РН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора,

критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.
РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.
РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.
1.7. Пререквізити.

- Вступ до соціології.
- Основи теорії комунікацій.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Базові елементи соціального життя.

Тема 1. Соціологічна теорія: від утопії до реальних функцій.

Соціологія як проєкт індустріальної доби. Теоретичний і емпіричний рівні соціологічного знання. Основні ознаки соціологічної теорії. Перші загальносоціологічні теорії (закон трьох стадій, природна соціальна еволюція, економічний детермінізм) та їх утопічне спрямування. Переосмислення предмету, ролі та завдань соціології у ХХ ст. Місце соціології у структурі соціально-гуманітарного знання. Соціологія як покликання і як професія. Сучасні вимоги до наукової методології і розвиток соціології. Функціональне призначення і суспільна роль соціології. Можливості публічної соціології. Актуальність соціологічного знання в умовах суспільства ризику і військово-політичної кризи.

Тема 2. Топографія соціального простору.

Поняття соціального простору та його порівняння з простором фізичним. Осі виміру соціального простору. Пірамідальна форма соціального простору. Вертикальні і горизонтальні виміри соціального простору. Соціальні позиції як індикатори становища соціальних груп. Суспільство як сукупність соціальних груп. Типи й види соціальних груп. Групи реальні і умовні. Групи великі і малі. Статево-вікові групи. Історичні соціальні групи. Групи, що уособлюють нерівність. Соціальні статуси і соціальні ролі. Основні типи й види соціальних статусів та соціальних ролей. Статуси приписані і статуси здобуті. Життєвий шлях людини як опанування статусів і ролей. Теорія соціальної мобільності. Соціальна мобільність як здатність особи та соціальних груп змінювати своє положення в соціальному просторі.

Тема 3. Соціальні дії і соціальна поведінка.

Поведінковий аспект соціологічної теорії. Людина як суб'єкт і діяч. Психоаналітична доктрина людини. Теорія соціальної дії Макса Вебера. Ознаки соціальної дії: фізична складова, усвідомленість, орієнтація на інших. Типи соціальних дій за М. Вебером. Г. Зіммель про суспільство як систему соціальних взаємодій. Взаємодія суб’єктів як обмін соціальними діями. Теорія взаємних очікувань. Принцип win – win або кримінальна альтернатива взаємодії. Основні елементи взаємодії: інформаційна складова, фізична складова, культурна складова, медійна складова. Тенденція сучасної соціології до об'єднання топографічних і діяльнісних характеристик людини. Теорія структурації Е. Гідденса і соціального поля П. Бурд'є. Поведінка як складний комплекс соціальних дій. Зв'язок соціальної поведінки з соціальними ролями і статусами людини. Основні види соціальної поведінки: ділова, професійна, сімейно-побутова, політична, рекреаційна. Поведінка традиційна і поведінка творчо-креативна.

Тема 4. Культурні елементи соціального життя.

Соціокультурний підхід в соціології. Соціокультурна матриця інтерпретації соціальних об'єктів. Культура як продукт людської діяльності. Соціальна детермінація культури. Духовна і матеріальна культури. Значення як базовий елемент культури. Властивість людини і соціуму приписувати сенси матеріальним і духовним об'єктам. Війни символів як частина протиборства релігій, культур, держав. Цінності як специфічні значення. Функції цінностей. Види цінностей. Ціннісні орієнтації та ціннісні мотивації діяльності. Системи цінностей як ядро культурних систем. Європейські цінності і російські традиційні цінності — два протилежні культурні полюси. Соціальні норми як культурні регулятори соціальної поведінки. Типи й види соціальних норм. Норми юридичні, моральні, естетичні, релігійні. Традиції та соціальні звички як норми.

Розділ 2. Соціальні структури і соціальні комунікації.

Тема 5. Теорія соціальних структур і відносин.

Поняття соціальної структури як провідної категорії сучасної соціології. Диференціація і інтеграція в суспільствах. Соціальна структура як виразник соціального порядку. Основні елементи соціальної структури: індивідуальні і групові (корпоративні) актори, предмет взаємодії, інформаційно-медійна компонента, особистісно-вольова складова, характер соціальних відносин, культурні регулятори. Роль соціальних груп в процесі утворення соціальної структури. Види соціальних структур: статево-вікові структури,

класово-стратифікаційні структури, етнічні структури, професійно-організаційні структури, конфесійні структури, територіально-регіональні структури, міжнародно-національні структури. Структурація видів діяльності: економічні, політичні, побутові, культурні структури і відносин. Континіум соціальних відносин за якісними ознакам взаємодії акторів: від слабовпорядкованих і неформальних до інституціональних та жорстко формалізованих відносин; від дружніх та комплементарних до ворожих і гостро-конфліктних; від ефективних кооперативних до не продуктивних та деструктивних. Відносини, що виражають панування та підкорення. Довірчі відносини. Війна як екстремальний тип соціальних відносин.

Тема 6. Соціальні інститути.

Соціальні інститути як регулятори соціальних відносин. Класики соціології про соціальні інститути; інституційний підхід в сучасній соціології. Функції соціальних інститутів. Типи й види інститутів. Інституційна структура суспільства (інституційна матриця). Домінантні та базові інституції, похідні інститути, інститути соціального контролю. Процес інституціоналізації та розвитку соціальних інститутів. Соціальні організації як результат процесу інституціоналізації. Соціальний контроль й інституційна поведінка.

Тема 7. Структури нерівності.

Соціальна рівність і нерівність як проблема теоретичної соціології. Фундаментальна природа нерівності в людських спільнотах. Концепція соціальної нерівності за критерієм наявності соціальних ресурсів або капіталів різного об‘єму. Теорії соціальної нерівності. К. Маркс і комуністичний проєкт ліквідації нерівності у суспільствах. Соціально-політична рефлексія нерівності і постановка питання щодо соціальної справедливості. М. Вебер щодо багатовимірності соціальної нерівності. Історичні системи соціальної нерівності за Гідденсом: кастова система, рабство, стани у феодальному суспільстві, класове розшарування. К. Девіс і У. Мур про стратифікацію. Функціональне пояснення соціальної стратифікації. Нерівність і проблема соціальної мобільності. Сучасні соціологічні дослідження соціальної стратифікації. Класи і соціальні прошарки в соціологічній теорії: американська і європейська традиції. Нові соціальні нерівності та особливості їх соціологічної діагностики. Дихотомічна та ієрархічна модель пояснення нерівності.

Тема 8. Етнічні, територіально-регіональні, конфесійні структури.

Поняття, ознаки, походження етносів. Етнічна структура суспільства. Державна й громадська регуляція етнічних відносин. Територіально-регіональні структури та їх адміністрування в межах держави. Релігійне життя та формування церковних деномінацій. Релігійні відносини та збереження внутрішнього миру в країні. Історичний досвід громадянських війн на тлі загострення соціальних відносин.

Розділ 3. Суспільства: теоретичні пояснення “очевидного” феномену.

Тема 9. “Як можливе суспільство?”

Проблема соціальної інтеграції як ключове питання існування суспільств. Протосоціологічні відповіді на питання щодо існування суспільств. Роль держави як інтеграційного чинника. Теорія суспільного договору і функція держави з підтримки соціального миру. Еміль Дюркгайм про соціальну солідарність та її типи. Соцієтальні системи і чотирьохфункціональна парадигма Т. Парсонса. Основи інтеграції в імперських і національних державах. Роль політичної нації, національної ідентичності в процесі соціальної інтеграції. Формування української політичної нації як основа міцності українського суспільства.

Тема 10. Типологія суспільств.

Унікальні і загальні риси суспільств. Основні критерії типології суспільств. Прості і складні суспільства. Історичні типи суспільств: суспільства збирачів та мисливців, перші аграрні суспільства, стародавні цивілізації, риси традиційного суспільства, індустріальне суспільство, постіндустріальне суспільство. Суспільства за релігійним критерієм. Інформаційне і цифрове суспільства. Вільні (відкриті) і невільні (закриті) суспільства. Боротьба українців за демократичне відкрите суспільство.

Тема 11. Суспільства на тлі цивілізацій.

Цивілізаційний підхід в соціально-гуманітарних дисциплінах. Теорії цивілізацій М. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі. Цивілізаційна мапа сучасного світу. Соціокультурне ядро цивілізації. Цивілізаційний націоналізм. Генезис цивілізацій та цивілізаційний цикл, за Тойнбі. Теорія зіткненні цивілізацій С. Ґантінґтона. Посилення міжцивілізаційних конфліктів у XXI ст. й перешкода на шляху глобалізації. Російсько-українська війна як міжцивілізаційна війна, ознаки війни цивілізацій й розколу глобалізованого світу.

Тема 12. Мистецтво жити у суспільстві.

Зіткнення людини і суспільства. Законослухняна поведінка або виклик суспільству? Теорія девіантної поведінки Р. Мертона. Система девіантної поведінки. Девіація як соціальний факт, згідно теорії Е. Дюркгайма. Основні типи й види девіантної поведінки. Причини і наслідки девіантної поведінки. Конструювання і деконструювання девіантної поведінки.

Розділ 4. Теоретичні аспекти соціальних змін.

Тема 13. Науковий пошуках пояснення феномену соціальних змін.

Структура соціології за О. Контом. Філософсько-соціологічна теорія прогресу та її критика. Ідеологізація дискурсу прогресу. Об’єктивізація теми соціальних змін в рамках сучасної соціологічної теорії. Категорійний апарат соціальної динаміки. Пошук причин, що викликають та зумовлюють характер соціальних змін. Конфліктологічні парадигма соціальних змін. Роль держави. Технократична концепція. Суб'єктивізація історичного процесу.

Тема 14.Основні типи і форми соціальних змін.

Основні типи й форми соціальних змін. Соціальні катастрофи, радикальні соціальні зміни, часткові і поверхові соціальні зміни. Дихотомія “еволюція — революція”. Об’єктивні еволюційні соціальні зміни, інноваційно-еволюційні зміни, історичні соціальні процеси. Соціальне реформування і соціальні зміни. Революційні зміни й типи революцій. Типи революцій. Науково-технічні, промислові, політичні, соціальні революції. Спір Маркса і Спенсера щодо ролі революцій в історії. Демократичні революції і сучасність. Революційний цикл.

Тема 15. Суб'єктність і соціальні рухи як фактори соціальних змін.

Агенти соціальних змін. Індивіди і корпоративні суб'єкти. Мотиви, цілі, ідеали як основи діяльності суб'єктів. Ідея наукового управління соціальним розвитком. Підвищення ролі громадянського суспільства на шляху до змін у суспільстві. Прогнозування і планування соціальних змін. Соціальні рухи як фактор соціальних змін. Основні типи й види соціальних рухів XIX, XX, XXI ст. Актори соціальних рухів, життєвий цикл соціальних рухів. Роль соціальних рухів у модерній історії на прикладі польської “Солідарності” і українського “Руху”.

Тема 16. Війна і соціальні зміни.

Війни і історичний процес. Основні типи й види війн. Війна гібридна й війна конвенціональна. Теоретичні пояснення феномену війн. Зміни, що викликають війни. Антивоєнні рухи й проголошення агресивної війни міжнародним злочином. Імперський, неоколоніальний характер російської агресії й боротьба українців за свободу, незалежність і європейський вибір.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с	с. р.		л	п	с.р.
Розділ 1. Базові елементи соціального життя								
Тема 1. Соціологічна теорія: від утопії до реальних функцій.	7	2	2	3	7	0,5	0,5	6
Тема 2. Топографія соціального простору.	7	2	2	3	7	0,5	0,5	6
Тема 3. Соціальні дії і соціальна поведінка.	8	2	2	4	8	0,5	0,5	7
Тема 4. Культурні елементи соціального життя.	8	2	2	4	8	0,5	0,5	7
Загалом	30	8	8	14	30	2	2	26
Розділ 2. Соціальні структури і соціальні комунікації								

Тема 5. Теорія соціальних структур і відносин.	7	2	2	3	7	0,5	0,5	6
Тема 6. Соціальні інститути.	7	2	2	3	7	0,5	0,5	6
Тема 7. Структури нерівності.	8	2	2	4	8	0,5	0,5	7
Тема 8. Етнічні, територіально-регіональні, конфесійні структури.	8	2	2	4	8	0,5	0,5	7
Загалом	30	8	8	14	30	2	2	26
Розділ 3. Суспільства: теоретичні пояснення “очевидного” феномену.								
Тема 9. “Як можливе суспільство?”	7	2	2	3	7	0,5	0,5	6
Тема 10. Типологія суспільств.	7	2	2	3	7	0,5	0,5	6
Тема 11. Суспільства на тлі цивілізацій.	8	2	2	4	8	0,5	0,5	7
Тема 12. Мистецтво жити у суспільстві.	8	2	2	4	8	0,5	0,5	7
Загалом	30	8	8	14	30	2	2	26
Розділ 4. Теоретичні аспекти соціальних змін.								
Тема 13. Науковий пошук пояснення феномену соціальних змін.	7	2	2	3	7	0,5	0,5	6
Тема 14. Основні типи і форми соціальних змін.	7	2	2	3	7	0,5	0,5	6
Тема 15. Суб’єктність і соціальні рухи як фактори соціальних змін.	8	2	2	4	8	0,5	0,5	7

Тема 16. Війна і соціальні зміни.	8	2	2	4	8	0,5	0,5	7
Загалом	30	8	8	14	30	2	2	26
Усього	**120**	**32**	**32**	**56**	**120**	**10**	**8**	**102**

4. Теми семінарських занять

№ теми	Назва теми	Денна форма	Заочна форма
1	Вступ до дисципліни	2	0,5
2	Структура соціального простору	2	0,5
3	Базові поведінкові форми соціального	2	0,5
4	Базові культурні форми соціального життя.	2	0,5
5	Соціальні структури і соціальний порядок	2	0,5
6	Інституційна основа функціонування суспільства.	2	0,5
7	Соціальна структура і соціальні нерівності	2	0,5
8	Етнічні, територіальні, конфесійні структури сучасного сусільства	2	0,5
9	Класичні теорії суспільства	2	0,5
10	Типологія суспільств	2	0,5
11	Теорія суспільства на тлі цивілізаційного концепту.	2	0,5

12	Людина і суспільство: проблема девіантної поведінки	2	0,5
13	Теоретичні основи соціальної динаміки	2	0,5
14	Форми і швидкість соціальних змін.	2	0,5
15	Шляхи, рушійні сили, обставини соціальних змін	2	0,5
16	Війна як фактор соціальних змін	2	0,5

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
		Денна форма
1	Вивчення навчальної та наукової літератури за темами курсу	32
2	Виконання завдань, що рекомендовані до тем навчальної дисципліни	8
3	Підготовка контрольної роботи	8
4	Підготовка до поточного контролю знань	4
5	Підготовка до підсумкового контролю знань	4
	Усього	**56**

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

В процесі викладання курсу використовуються:

Пояснювально-ілюстративний метод за умов демонстрації на екрані слайдів, візуалізації навчального матеріалу.

Репродуктивний метод, якщо вивчаються законодавчі акти, стандарти журналістської діяльності, класифікаційні схеми.

Метод проблемного викладення, якщо викладач моделює проблемну ситуацію та організує її обговорення й пошук істини через дискусію.

Частково-пошуковий, або евристичний метод – викладач стимулює самостійний пошук відповідей на проблемні питання шляхом звернення до нормативних актів, посібників, розрахункового матеріалу.

Застосовуються наступні форми навчання:

Лекції – викладення теоретичного матеріалу лектором згідно навчальної програми і розподілу годин поміж темами. Використовуються різні інтерактивні форми активізації аудиторії та відеопрезентації вербальної інформації. Лектор має власний конспект, що відображає основний зміст теми, студенти занотовують нову інформацію у власні конспекти.

Семінарські заняття – проводяться у формі семінарських занять або практикуму. Для семінарських занять студенти опрацьовують лекційний матеріал, готують виступи з використанням навчальної і наукової літератури, виступають з рефератами та есе. Лектор оцінює активність студентів впродовж семінару за прийнятою шкалою оцінок в балах. Практикум передбачає виконання у присутності викладача самостійного завдання, розв’язання задачі або написання есе та обговорення обраних алгоритмів та отриманих результатів. Практична робота оцінюється викладачем. Семінарські заняття і практикуми можуть бути побудовані у формі ділової гри або дискусії.

Написання реферату – вид самостійної роботи, що виконується студентом поза аудиторними годинами. Студент вільно обирає тематику з числа тем, які пропонуються планами семінарських занять, або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Наступним кроком студент здійснює бібліографічний пошук, використовуючи бібліотечні фонди або інтернет-ресурси. Також складає план реферату або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь. Опанувавши джерела за темою (не менше трьох), студент реферує зміст наукових джерел таким чином, аби розкрити зміст питань або дати відповідь на поставлені питання. Обсяг реферату – до 10 стандартних сторінок, набраних на комп’ютері або написаних власноруч. Реферат оформлюється згідно існуючому в університеті стандарту. Реферат зачитується або його основний зміст доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку від викладача.

Контрольна робота – самостійна творча робота, що передбачає поглиблення теоретичних знань, креативний підхід студентів до розв'язання поставлених завдань. Зміст завдання міститься у НМК.

Методи навчання в умовах карантинних обмежень або воєнного часу – заняття проводяться частково (лекції) або повністю в режимі он-лайн. Студенти попередньо запрошуються до реєстрації у класрумі, заняття відбуваються на платформі Google Meet. Комунікація викладач – студент здійснюється завдяки сервісам класруму, за потреби спілкування ведеться за допомоги інших ресурсів Інтернет.

8. Методи контролю

Здобувачі одержують бали за підготовленість і роботу на кожному семінарському занятті. Пропуск семінарського заняття відпрацьовується у формі письмової роботи за темою заняття. Обов'язковим також є виконання завдань до семінарів і контрольної роботи. Це дає допуск до екзамену.

Написання есе передбачає самостійне опрацювання здобувачем проблеми в рамках засвоєння матеріалу навчальної дисципліни. Важливим є дотримання академічної доброчесності та загальних правил, що встановлені в університеті (на факультеті), опрацювання відповідної основної та допоміжної рекомендованої літератури; самостійне, повне і глибоке розкриття проблеми.

За роботу на семінарах студенти можуть отримати бали, для чого їм необхідно продемонструвати володіння матеріалом теми, вміння операціоналізувати базові поняття теми, продемонструвати можливості їх застосування на практиці при виконанні завдань.

Методи контролю в умовах змішаної форми навчання

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – до 40.

Час виконання – до 120 хвилин.

У разі настання дії **обставин непоборної сили** (запровадження воєнного стану, жорстких карантинних обмежень з забороною відвідування ЗВО) надається можливість скласти **екзамен у тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, оцінювання: 1 бал за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформах Zoom, Google Classroom** в курсі «Соціологія: основи теорії».

9.Схема нарахування балів

За роботу в семестрі						Екзамен
Бали за розділами та темами курсу				Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	
Розділ 1						
Т1	Т2	Т3	Т4			
3	3	3	3		12	
Розділ 2						
Т5	Т6	Т7	Т8			
3	3	3	3		12	
Розділ 3						
Т9	Т10	Т11	Т12			
3	3	3	3	12	24	
Розділ 4						
Т13	Т14	Т15	Т16			
3	3	3	3		12	
					60	40

мінімальна кількість балів для допуску до екзамену - 20

Критерії оцінювання успішності студентів

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Критерії оцінювання участі в дискусії на лекціях і семінарах з теми:

1 бал – у разі високої активності, участі у дискусіях, демонстрації володіння матеріалом теми, операціоналізації понять та демонстрації їх застосування у практичній площині;

0,5 балів – у разі участі у деяких елементах дискусії, переважно вдале використання соціологічної термінології, однак є похибки при поєднанні теоретичних та практичних знань;

0 балів – участь у дискусії, однак виступи не містять соціологічного знання. Також цією кількістю балів оцінюється пасивна участь здобувача у дискусії на семінарі.

Критерії оцінювання письмових робіт (завдання) до тем навчальної дисципліни

3 бали – роботу здано у встановлені терміни, вона повністю відповідає вимогам, до неї відсутні зауваження викладача по суті та змісту;

2 бали - роботу здано у встановлені терміни, текст в основному розкриває завдання, однак є незначні (1–2) зауваження викладача по суті та змісту роботи;

1 бал - текст роботи частково відповідає поставленому завданню, однак є чимало зауважень (3 і більше) викладача стосовно її змісту та суті.

0 балів – роботу не здано на перевірку у визначений термін без поважної причини, або в ній виявлено порушення академічної доброчесності (плагіат).

Критерії оцінювання контрольної роботи

Реферування наукової статті – завдання контрольної роботи:

Максимальна кількість балів – 4 (за умови публічної презентації та обговорення у відповідності до наступної шкали):

4 бали – за підготовку рецензії у відповідності до вимог, вміння відповісти на поставлені питання під час презентації;

3 бали – за підготовку рецензії в цілому відповідно до вимог із незначними формальними та змістовими недоліками;

2 бали – підготовлений текст рецензії частково відповідає встановленим вимогам, без презентації на семінарі;

1 бал – підготовлений текст рецензії не відповідає більшості встановленим вимогам, без презентації на семінарі;

0 балів – текст рецензії не відповідає вимогам, у тому числі академічної доброчесності.

Критерії оцінювання есе – завдання контрольної роботи:

№ з/п	***Критерії***	***Кількість балів***

1	Обґрунтування актуальності проблеми для українського суспільства	1
2	Застосування соціологічних понять, термінів, узагальнень	1
3	Логічність, структурованість тексту, оригінальність авторського підходу	1
4	Аргументованість проблеми і чіткість позиції автора есе	1
	Разом	4

Розробка кросворду з понять теоретичної соціології.

16 і більше понять, даються правильні відповіді, визначення понять – 4 бали

12-16 понять, даються правильні відповіді і визначення понять – 3 бали

12 понять, правильні відповіді – 2 бали

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1– 49	незадовільно

Питання для підсумкового контролю знань

1. Теоретичний і емпіричний рівні соціологічного знання.
2. Місце соціології у структурі соціально-гуманітарного знання та актуальність соціологічного знання в умовах суспільства ризику і військово-політичної кризи.
3. Поняття соціального простору та його порівняння з простором фізичним.
4. Вертикальні і горизонтальні виміри соціального простору.
5. Суспільство як сукупність соціальних груп. Типи й види соціальних груп.
6. Соціальні статуси. Статуси приписані і статуси здобуті.

7. Соціальні ролі людини.
8. Теорія соціальної мобільності.
9. Теорія соціальної дії Макса Вебера.
10. Взаємодія суб'єктів як основа соціальності.
11. Теорія соціального поля П. Бурд'є.
12. Соціальна поведінка та її види.
13. Культура як регулятор соціальної поведінки. Культура духовна і матеріальна.
14. Значення як базовий елемент культури.
15. Соціальні цінності: генезис, роль у соціальних взаємодіях, основні типи й види.
16. Європейські цінності і російські традиційні цінності — два протилежні культурні полюси.
17. Соціальні норми як культурні регулятори соціальної поведінки. Типи й види норм.
18. Поняття соціальної структури як провідної категорії сучасної соціології. Диференціація і інтеграція в суспільствах.
19. Соціальна структура і соціальний порядок.
20. Види соціальних структур.
21. Соціальні комунікації в соціальних структурах.
22. Елементи і складові соціальних взаємодій.
23. Конфлікт як тип соціальних відносин.
24. Війна як екстремальний тип соціальних відносин.
25. Відносини, що виражають панування та підкорення. Довірчі відносини.
26. Соціальні інститути як регулятори соціальних відносин: поняття і внутрішня структура.
27. Процес інституціоналізації та розвитку соціальних інститутів. Причини деінституціоналізації.
28. Соціальний контроль й інституційна поведінка.
29. Інституційна структура суспільства. Домінантні і базові інституції.
30. Соціальні організації як результат процесу інституціоналізації.
31. Соціальна рівність і нерівність як проблема теоретичної соціології.
32. Історичні системи соціальної нерівності, за Е. Гідденсом.
33. Марксистська і функціональна теорії соціальної нерівності.
34. Виміри соціальної нерівності, за М. Вебером.
35. Етноси і етнічна структура суспільства. Динаміка етнічної структури України.
36. Територіально-регіональні структури та їх адміністрування в межах держави.

37. Релігійні відносини та збереження внутрішнього миру в країні.
38. Історичний досвід громадянських війн на тлі загострення соціальних відносин.
39. Теорія суспільного договору Т. Гоббса і функція держави з підтримки соціального миру.
40. Еміль Дюркгайм про соціальну солідарність та її типи.
41. Соцієтальні системи і чотирьохфункціональна парадигма Т. Парсонса.
42. Роль політичної нації, національної ідентичності в процесі соціальної інтеграції.
43. Формування української політичної нації як основа міцності українського суспільства.
44. Основні критерії і типи суспільств у контексті різних соціологічних теорій.
45. Традиційне і індустріальне суспільство: порівняльний аналіз.
46. Вільні (відкриті) і невільні (закриті) суспільства: конкуренція на тлі сучасності.
47. Боротьба українців за демократичне відкрите суспільство.
48. Цивілізаційний підхід в соціально-гуманітарних дисциплінах. Теорії цивілізацій М. Динилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі.
49. Генезис цивілізацій та цивілізаційний цикл, за А. Тойнбі.
50. Теорія зіткненні цивілізацій С. Ґантінґтона та реальні події XXI ст.
51. Російсько-українська війна як міжцивілізаційна війна: ознаки, цілі, характер військових дій.
52. Теорія девіантної поведінки Р. Мертона.
53. Основні типи й види девіантної поведінки.
54. Система девіації. Релятивізм соціальних відхилень.
55. Конструювання і деконструювання девіантної поведінки.
56. Філософсько-соціологічна теорія прогресу та її критика в сучасну епоху.
57. Основні поняття теорії соціальних змін.
58. Основні парадигми і теорії соціальних змін.
59. Причини і фактори, що зумовлюють соціальні зміни.
60. Основні типи й форми соціальних змін. Дихотомія “еволюція — революція”.
61. Основні види еволюційних змін у суспільствах.
62. Революційні зміни у суспільствах, типи й види революцій.
63. Неполітичні революції XX і XXI століть та їх вплив на соціальні зміни.
64. Революційний цикл і наслідки революцій.
65. Концепція соціальної революції К. Маркса.
66. Спір Маркса і Спенсера щодо ролі революцій в історії.

67. Демократичні революції в сучасному світі.
68. Агенти соціальних змін.
69. Підвищення ролі громадянського суспільства в постіндустріальному суспільстві на шляху до соціальних змін.
70. Соціальні рухи як фактор соціальних змін. Основні типи й види соціальних рухів XIX, XX, XXI ст.
71. Актори і життєвий цикл соціальних рухів.
72. Роль соціальних рухів у модерній історії на прикладі польської "Солідарності" і українського "Руху".
73. Війна як соціальний феномен. Типи й види війн.
74. Зміни, що зумовлені війнами.

10. Рекомендована література

Основна

1. Агенти соціальних змін у суспільстві нестійкої інституціоналізації Колективна монографія К.: Інститут соціології НАН України, 2022. 330 с. Доступно: https://i-soc.com.ua/assets/files/book/maket-agenti-soczmin-dlya-tipografii.pdf
2. Бакіров, В. С. Інформаційне суспільство: соціоекономічні і соціокультурні аспекти : монографія / В. С. Бакіров, В. М. Куклін. – Харків :Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2024. – 220 с. URI https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/19735
3. Гіденс Е. Соціологія / Пер. з англ. К.: Основи, 1999. 726 с.
4. Кононов І. Ф. Теоретична соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів: у 2 т. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. Т. 1: Соціальність та її форми, 576 с.; Т. 2: Сучасні суспільства: структури та процеси, 336 с.
5. Ручка А., Танчер В., Шевель І. Класичні та неокласичні соціологічні теорії. Житомир: Вид-во Рута, 2016. 104 с.
6. Рущенко І.П. Загальна соціологія: Підручник. – Харків: НУВС, 2004. – 524 с.

7. Симончук О. Соціальна структура українського суспільства під впливом повномасштабної війни: концептуальні та емпіричні пошуки // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2024 (1): 26-62. https://stmm.in.ua/archive/ukr/2024-1/5.pdf
8. Соболевська М. Рефлексивні процеси в сучасній теоретичній соціології: навчальний посібник. Київ: Міленіум, 2020. 108 с.
9. Соціологія: навчальний посібник для студентів / Романенко М., Сюй Цюань Яо. Соціологія: підручник. Київ: ЦНЛ, 2019. 808 с.
10. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с. Доступно: https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/maket-vijna...2022dlya-tipografiivse.pdf
11. Українське суспільство в умовах цифрових трансформацій: виклики, тенденції, можливості: монографія / В. А. Бойко, О. Ю. Висоцкий, Ю. Д. Германова та ін.; за заг. ред. В. В. Кривошеїна, О. В. Ходус. Дніпро: Інновація, 2024. 512 с.
12. Штомпка Пйотр. Соціальний капітал. Теорія міжособистістного простору. Видавництво Дух і Літера, 2022. 400 с.
13. Штомпка Пйотр. Соціологія. Аналіз суспільства. Видавець Колір ПРО, 2020. 800 с.

Допоміжна

Хрестоматії. Словники. Підручники. Навчальні посібники.

- Sociology. The Cambridge Dictionary (of) / gen. edition Bryan S. Turner. 3d ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2011.
- Аблов А. Ф. Загальна соціологія: конспект лекцій. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 130 с.

- Гуменюк Л. Й. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.1. Львів: ЛьвДУВС, 2019. [Електронний ресурс]. http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/1/ГуменюкЛ. СОЦІОЛОГІЯ_хрестоматія т.1.1.pdf
- Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А. В. Фурман, В. С. Біскуп, О. С. Морщакова. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 354 с.
- Кузьменко Т. М. Соціологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 320 с.
- Лобанова А. С., Калашнікова Л. В. Робота з підлітками-девіантами: соціологічний та психологічний аспекти. Підручник. К. «Каравела».2017. 466 с.
- Моренець В., Саврук О. Ще (цінності, ідентичність, мислення, воля...). Науково-навчальний посібник. Випуск другий. Видавництво Дух і Літера, 2020. 544 с.
- Перегуда Є.В. Соціологія: навчальний посібник / Є.В. Перегуда та ін. Київ: КНУБА, 2012. 140 с.
- Соціологічна теорія: традиції та сучасність: Навчальний посібник / За ред. А. Ручки. Київ, 2007. 363 с.
- Соціологічний енциклопедичний словник. URL: http://mirslovarei.com/content_soc/poljarizacija-socialnaja-3620.html#ixzz2GjkJQipp
- Соціологія: підручник / Ю. Ф. Пачковський, Н. В. Коваліско, І. В. Городняк та ін.; за ред. Ю. Ф. Пачковського. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.
- Соціологія: словник термінів і понять / за ред. Є. А. Біленького і М. Я. Козловця. Київ: Кондор, 2019. 372 с.
- Соціологія: терміни і поняття. Навчальний словник-довідник / За заг. ред. В. М. Пічі [Н. В. Коваліско, Ю. Ф. Пачковський, О. І. Пташник-Середюк, С. А. Щудло та ін.]. Львів: «Новий Світ-2000», 2019. 658 с.

- Теоретики світової соціології: життя та творчий спадок (Путівник портретною галереєю Інституту соціології НАН України); за ред. В. Ворони. Київ: Інститут соціології НАН України, 2015. 301 с.
- Хижняк О. Візуальні дані. Громадське лобіювання. Громадський контроль. Громадянська ініціатива. Дія соціальна. Індивідуалізм. Натовп. Пам'ять соціальна. Поведінка колективна. Цензура // Соціологія права: енциклопед. словник / уклад.: [Л. М.Герасіна, О. Ю. Панфілов, В. Л. Погрібна та ін.]; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2020. 984 с. / С. 145–146; 198–199; 199–201; 212–215; 294–296; 398–400; 568–569; 621; 658; 934–935.

Статті. Монографії

Bakirov V., Sokurianska L. Sociology in Ukraine: institutional status and research agenda. Український соціологічний журнал. 2019. Вип. 22. С. 7–15.

Соціально-психологічні чинники інтеграції українського соціуму / [О. Г. Злобіна, М. О. Шульга, Л. Д. Бевзенко та ін.]; за наук. ред. О. Г. Злобіної. К.: Інститут соціології НАН України, 2016. 276 с.

Тащенко А. Ю, Яковенко Ю. І. Блиск та убозтво метафор у мові соціології. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». 2018. Вип. 40. С. 6–13.

Алейда А. Права та обов'язки людини. У пошуках нового суспільного договору. Київ: Видавництво Дух і Літера, 2020. 104 с.

Бакіров Віль. Зворотний бік цифрового суспільства – другий «бунт мас». Перечитуючи Ортегу-і-Гассета. https://zn.ua/ukr/tech/zvorotnij-bik-tsifrovoho-suspilstva-druhij-bunt-mas-.html

Бакіров Віль. Про соціологію як соціальну фізику та ідеологію служіння народові. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 4. С. 190–192.

Бакіров Віль. Як науці не стати цифровим іммігрантом в сучасному суспільстві. Соціологія перед новими викликами. https://zn.ua/ukr/science/jak-nautsi-ne-stati-tsifrovim-immihrantom-v-suchasnomu-suspilstvi.html

Бауман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства; пер. з англ. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 110 с.

Бауман З. Плинні часи. Життя в добу невпевненості. Видавництво Часопис «Критика», 2013. 176 с.

Бевзенко Л. Аґенти соціальних змін у кризовому соціумі: варіанти проблематизації та контури концептуальної рамки дослідження. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 4. С. 111–132.

Буяк З. Суспільне порозуміння – феномен європейської культури. Харків. Права Людини. 2016. 127 с.

Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. К.: основи, 1998. – 534 с.

Гавриленко І. М. Громадянське суспільство: монографія. Львів: Новий світ-2000, 2019. 714 с.

Гаврилюк Ю. М., Недогонов Д. В., Мокрецова Н. Я. Метафора в соціології: можливості інтерпретації та конструювання соціальної реальності Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2018. № 2. С. 29–37.

Гантінґтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. Київ: Наш формат. 2020. 448 с.

Гелловей С. Посткорона. Від кризи до нових можливостей. Видавництво КМ-Букс, 2021. 240 с.

Гоббс Т. Левіафан. Пер. з англ. К.: Дух і Літера, 2000. 312 с.

Головаха Є. Українське суспільство: шляхи трансформації. Український соціологічний журнал. 2016. № 19(1-2). С. 26–30.

Головаха, Є., Єрмоленко, А., Нечипоренко, В. (2022). Війна як соціокультурний феномен. Філософська думка, 3, 7–58.

Головаха Є., Горбачик А. Тенденції соціальних змін в Україні та Європі: за результатами “Європейського соціального дослідження” 2005–2007–2009-2011. К.: Інститут соціології НАН України, 2012. 119 с.

Гриценко А. Реконструктивний розвиток: подолання конфлікту рівності та нерівності. Український соціологічний журнал. 2017. № 1–2. С. 23–34.

Девіантологічні читання в Харківському національному університеті внутрішніх справ (2008-2012 рр.): 100 кращих тез доповідей / за ред. І. П. Рущенка. Харків, Золота Миля; ХНУВС, 2013. – 378 с.

Дідик Л. А. Соціальний простір та Інтернет-простір: ідентифікація сучасністю / Л. А. Дідик // Габітус. 2017. Вип. 3. С. 30-34. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/habit_2017_3_7

Дембіцький С. Соцієтальні цінності: поняття, рівень забезпечення у масових оцінках та місце в номологічній мережі // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. 2020. Випуск 7 (21). С. 78–86.

Дембіцький С., Сидоров М., Плющ В., Соснюк Є., Шалімова О. Системний підхід до соціологічного вивчення індивідуальних цінностей. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. № 3. С. 102–123.

Дерлуг'ян Г. Соціальна нерівність в еволюції людських суспільств. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. № 2. С. 98–120.

Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу: аналіт. доп. / за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2019. 192 с.

Державні та соціальні інститути: кому українці довіряють, а кому ні? (2021) Презентація даних організовано Фондом «Демократичні ініціативи» до вшанування пам’яті Ірини Бекешкіної – знаної української соціологині, директорки Фонду у 2010–2020 рр. Доступно: https://dif.org.ua/article/derzhavni-ta-sotsialni-instituti-komu-ukraintsi-doviryayut-a-komu-ni

Діксон П. Майбутнє (майже) всього. Як зміниться світ протягом наступних ста років. Видавництво Віват 2022. 432 с.

Доцяк І. І. Соціальна мобільність у суспільстві ризику: український контекст // Збірка матеріалів Всеукраїнської наукової конференції «Україна як суспільство ризику» (Дніпро, 23 квітня 2021 р.). Дніпро. 2021. С. 48-49.

Дюркгайм Е. Первісні форми соціального життя. Пер. з фр. К.: Юніверс, 2002. 424 с.

Зміна цивілізаційної парадигми розвитку України: теоретико-методологічний аналіз. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 552 с.

Злобіна З. Суб'єкти соціальних змін у суспільстві нестійкої інституційності: теоретичні координати дослідження // Соціальні виміри суспільства: збірник наукових праць. Вип. 11 (22). К.; Інститут соціології НАН України, 2019. С. 134-147.

Коваліско Н. В. Основи соціальної стратифікації: навч. посібник. Львів: Вид-во «Магнолія 2006», 2007. 328 с.

Коваліско Н., Макеєв С. Мінливі проекції нерівності: глобальна, локальна, економічна, соціологічна // Динаміка сприйняття соціальної нерівності в Україні: за даними Міжнародної програми соціальних досліджень 2009 і 2019 років / С. Оксамитна та О. Симончук (ред.). Інститут соціології НАН України, Національний університет «Києво-Могилянська академія». К., 2020. С. 27–82.

Коваліско, Н. В., Макеєв, С. О. Різноманітність і відносна автономність уявлень населення України про соціальну нерівність. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 3. С. 33–50.

Конард Д. Рівні серед нерівних. Як добрі наміри знищують середній клас. Київ: Наш Формат, 2018. 360 с.

Кондов К. В. Поняття соціального контролю в соціологічній концепції «зміщення влади» Е. Тофлера. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2018 № 3–4. С. 74–83.

Кондов К. В., Васильєва Н. О. Соціальний контроль як технологічний засіб управління соціальною напруженістю в структурній теорії Роберта Мертона. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2018. № 1. С. 100–109.

Котигоренко В. О. Національно-громадянські цінності: регіональний вимір у загальноукраїнському контексті. Український соціум. 2021. № 4. С. 111–153

Куценко О. Соціологія: рольова модель на шляху між екстримами (дороговкази XIX Всесвітнього конґресу соціологів). Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. № 4. С. 147–157.

Лісовий В. Україна: повернення часу. Політико-філософські роздуми. Видавництво Дух і Літера, 2019. 712 с.

Лобанова А. С. Сила і слабкість соціального контролю в умовах криз і військових конфліктів: український контекст. Український соціологічний журнал. 2017. № 1–2. С. 53–59.

Мазай Д. С., Мальцева К. С. Вплив соціальної нерівності на здоров'я українського населення (за даними масиву European Social Survey, 2012). Наукові записки НаУКМА. Соціологія. 2019. Том 2. С. 23–34.

Макеєв С. Ми в нерівності і нерівність в нас. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 1. С. 182–190.

Макеєв, С. (2022). Інституційні стани: норма, патологія, надзвичайність. Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2, 22–39.

Макеєв С., Коваліско Н. Ґлобальний і локальний діалект наративу про нерівність. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2017. № 4. С. 22–36.

Макеєв, С. (2022). Інституційний ландшафт воєнного стану. В: Є. Головаха, С. Макеєв (ред.), Українське суспільство в умовах війни. 2022 (сс. 35–46). Київ: Інститут соціології НАН України.

Макеєв С., Малиш Л. Уявлення громадян України про соціальну нерівність: глобальна перспектива // Українське суспільство 1992-2012. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг / за ред. В. Ворони, М. Шульги. К.: Інститут соціології НАН України, 2012. С. 204–210.

Макеєв С. Структурні особливості суспільства у стані винятковості: К. Маркс, К. Шміт, Дж. Агамбен. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2024 (1). https://stmm.in.ua/archive/ukr/2024-1/4.pdf

Малиш Л. Принципи та правила вимірювання структурних нерівностей у соціології. Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2019. 370 с.

Малиш Л. Три покоління українців у стратифікаційних ієрархіях: порівняльна перспектива. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2021. № 3. С. 21–36.

Марценюк Т. Гендерна рівність та недискримінація на практиці. Видавництво Комора 2021. 176 с.

Міщенко М. Д. Середній клас як об’єктивована ідеологема. Український соціум. 2019. № 1. С. 23–39.

Наумова М. Ю. Від «тотально відчужених» до «громадян»: наявні стани та латентні тенденції громадянської культури в Україні. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2018. № 3-4. С. 54–64.

Національна ідентичність і громадянське суспільство. Видавництво Дух і Літера, 2018. 464 с.

Норт Д. Волліс, Дж. Вайнґест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії. Київ: Наш формат, 2017. 352 с.

Особистість та її історія: колективна монографія / за ред. Н. В. Чепелєвої, М. В. Папучі. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 538 с.

Особистість і соціальні інститути в урбанізованому суспільстві: місто Дніпро: монографія: в 2 томах / В. В. Кривошеїн, О. Ю. Висоцький, В. В. Ніколенко та ін.; за заг. ред. професора В. В. Кривошеїна. – Том 1. – Д.: 2018. – 289 с.

Підходи до класового аналізу. За ред. Е. О. Райта; переклад з англ. О. Симончук. Київ : Інститут соціології НАН України, 2019. 287 с. Доступно: https://i-soc.com.ua/assets/files/book/rajt-red.-zmist-i-vstup.pdf

Пилипенко В. Метатеоретизування в соціології: особливості, типи і напрями. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2017. № 2. С. 59–76.

Пилипенко В. Соціологічне метатеоретизування у 1980-1990-х роках: філософські аспекти деяких альтернатив позитивістської специфікації. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. № 2. С. 121–142.

Підходи до класового аналізу: колективна монографія / за ред. Е. О. Райта; пер. з англ. О. Симончук. К.: Інститут соціології НАН України, 2019. 287 с.

Попович М. Цивілізаційні кризи і соціальний прогрес. Україна. Філософська думка. № 6: Академічна філософія. 2018. С. 70–83.

Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання. Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання», 18-19 квітня 2019 р., (м. Київ) / Наукове видання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка [під ред. Горбачика А. П., Куценко О. Д., Судакова В. І., Мазурика О. В., Петрушиної Т. О., Сидорова М. В.-С.]. К.: Логос, 2019. 240 с.

Рафальський О. О. Цивілізаційні перехрестя сучасного суспільства / О. О. Рафальський, З. Ф. Самчук. Київ: ІПі-ЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. 688 с.

Рахманов О. Механістичні перспективи метатеоретизування в соціології. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. № 2. С. 143–159.

Резнік В. Концептуальні засади розбудови загальної соціологічної теорії Дж.Г.Тернера: метатеоретичні ідеї, базові поняття та аналітична схема. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. № 4. С. 40–60.

Рослінг У., Рослінг-Рьонлюнд А., Рослінг Г. Фактологія. 10 хибних уявлень про світ, і чому все набагато краще, ніж ми думаємо; пер. з англ. Київ: Наш формат, 2019. 320 с.

Ручка А. Динаміка ціннісних пріоритетів населення України за останні три десятиліття (1991–2020 рр.) // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. 2020. Випуск 7. С. 69–77.

Рущенко І.П. Цивілізаційні цінності країн ЄС, Росії, України (на підставі експертного опитування) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2020. - №2. – С. 72-89.

Рущенко І. П. Війна. Мораль. Право // Масова свідомість у зоні воєнного конфлікту на Донбасі : монографія / за ред. І. Ф. Кононова; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2018. – С. 156 – 169.

Рущенко І.П. Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. – 439 с.

Рущенко І.П. Ідеологія рашизму : монографія / І. П. Рущенко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 276 с. http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/18175

Савельєв Ю. Б. Багатовимірна сучасність: соціальне включення в оцінці суспільного розвитку. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2017. 447 с.

Савельєв Ю., Шестаковський О. Людина епохи модернізації: значення теорії Рональда Інґлгарта для соціальних наук.

Савчинський Р. Проект аналітичної соціології, або у пошуках відповіді на питання "чому?". Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2018. № 1. С. 48–64.

Сердюк Н. А. Сучасні індикатори соціальної правової держави. Соціологія права. 2018. Випуск 1–2. С. 41–46.

Симончук О. Динаміка уявлень українців про соціальну структуру та своє місце в ній // Динаміка сприйняття соціальної нерівності в Україні: за даними Міжнародної програми соціальних досліджень 2009 і 2019 років / С. Оксамитна та О. Симончук (ред.). Інститут соціології НАН України, Національний університет «Києво-Могилянська академія». К., 2020. С. 83–126.

Симончук О. Соціальні класи в сучасних суспільствах: евристичний потенціал класового аналізу. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. 416 с.

Симончук О. Соціально-статусні самооцінки українців: зміни в часі (2009–2019). Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2021. № 1. С. 5–24.

Смелзер Нейл Дж. Проблеми соціології. Георг-Зімелевські лекції. 1995. Львів. Кальварія. 2003. 128 с.

Соколова К. О. Методики ідентифікації консервативних та ліберальних цінностей в XX столітті. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2018. № 2. С. 127–135.

Солодько Ю. В. Український середній клас у контексті замкненого кола соціальної нерівності і корупції. Наукові записки НаУКМА. Соціологія. 2020. № 3. С. 15–26.

Солодько Ю. В., Оксамитна С. М. Динаміка соціально-класової самоідентифікації в Україні: зміни в структурі та дискурсі. Наукові записки НаУКМА. Соціологія. 2021. Том 4. С. 3–17.

Соціологічні тренди XXI століття: теоретичний концепт та практика інновацій: всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28 листопада 2019 р.): тези доп. / Н.А. Латигіна. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 156 с.

Соціологія гендеру (Розділ 6) // Соціологія: теорії середнього рівня. Навчальний посібник / За ред. Ю.Ф. Пачковського. К.: Каравела, 2020. С. 145-171.

Стан сингулярності: соціальні структури, ситуації, повсякденні практики. За ред. С. Макеєва і С. Оксамитної. К.: НаУКМА. 2017. 180 с.

Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір. За наук. ред. М.О. Шульги. К.: Інститут соціології НАН України, 2017. 198 с.

Стражний О. Український менталітет: ілюзії-міфи-реальність. Видавництво Дух і Літера, 2017–2022. 456 с.

Судаков В. І. Теоретичний синтез в соціології як рефлексивний процес та логіко-гносеологічна процедура. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2019 № 4. С. 4–12.

Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, український досвід / За ред. В. В. Танчера, В. П. Степаненка. К.: Інститут соціології НАН України, 2004. 244 с.

Талеб Н. Н. Чорний лебідь. Про (не)ймовірне у реальному житті; пер. з англ. Київ: Наш формат, 2021. 392 с.

Танчер В. Колізія культурних ідентичностей у полікультурному суспільстві. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. № 4. С. 106–117.

Українське суспільство: що знаємо, чого не знаємо і чого уникаємо? Київ: Ін-т соціології НАН України, 2017. 152 с.

Устич С. Неадитивне суспільство: системологічна парадигма. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 2. С. 102–122.

Участь у культурі: люди, спільноти, стани / [В. Бурлачук та ін.; за наук. ред. Н. Костенко]; НАН України, Ін-т соціології. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2018. 319 с.

Ферґюсон Ніл. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ: Наш Формат, 2018. 376 с.

Флорида Р. Homo creativus. Як новий клас завойовує світ. Київ: Наш формат, 2018. 432 с.

Форд М. Пришестя роботів. Техніка і загроза майбутнього безробіття. Київ: Наш формат, 2016. 394 с.

Франкель Б. Постіндустріальні утопісти / Пер. з англ. К. Ніка-Центр, 2005. 304 с.

Фріланд Х. Плутократи: епоха нових багатих і занепад старої системи; пер. з англ. Київ: Наш Формат, 2017. 327 с.

Хижняк О. В. Колективна дія в оптиці соціології. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2017. 340 с.

Ціннісна складова модернізаційних процесів в сучасному соціумі України: кол. моногр. К. 2014. 340 с.

Чепурко Г. Стан, проблеми та перспективи модернізації українського суспільства: експертні оцінки. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2020. № 1. С. 41–65.

Черниш Н. Й., Борецька М. Ю. Аксіологічний простір ровесників незалежності України: соціологічні виміри. Український соціум. 2021 № 3. С. 34–53.

Черниш Н. Соціологія сьогодні: тенденції та перспективи розвитку. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2017. № 4. С. 5–21.

Чернецький Ю. Сучасний інституціоналізм як напрям соціологічного теоретизування. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2003. №3. С. 33 – 45.

Шльогель Карл. Український виклик. Відкриття європейської країни. Видавництво Дух і Літера, 2017. 356 с.

***

Barbalet J. M. Emotion, Social Theory and Social Structure: A Macrosociological Approach. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. 210 p.

Bottero W. A Sense of Inequality. London, New York: Rowman & Littlefield International,Ltd. , 2020. 251 p.

Couldry N., Hepp A. The mediated construction of reality. Cambridge: Polity press, 2016. 256 p.

Hertel F. R. Social mobility in the 20th century. Class mobility and occupational change in the United States and Germany. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, 2017.

Linton Ralph. The Study of Man / Ralph Linton. – N. Y. : D. Appleton-Century Co, 1936. – 503 p

Inequality in the 21st Century. Edited by David B. Grusky and Jasmine Hill. London, New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2018. 488 p.

Gerlach J. Color revolutions in Eurasia. New York: Springer, 2014.

Turner J. H. Theoretical Principles of Sociology. Vol. 2: Microdynamics. New York: Springer, 2010. 348 p.

Turner J. H. Contemporary sociological theory. Los Angeles-London-New Delhi-Singapore-Washington DC: Sage Publication, Inc. 2013. 748 p.

The consequences of social movements / edited by Lorenzo Bosi, Marco Giugni, KatrinUba. Cambridge: Cambridge University Press. 2016. 410 p.

The Institutionalization of Europe / edited by Sweet A.S., Fligstein N., Sandholtz. Oxford: University Press. 2001. 273 p

The Palgrave Handbook of Relational Sociology / Ed. by F. Dépelteau. Cham: Palgrave Macmillan, 2018.

Tokuyasu A. Social Systems in the Global Age. Tokyo: Springer Japan KK, 2018.

Ukraine after the Euromaidan: Challenges and Hopes / ed. by V. Stepanenko and Y. Pylynskyi. Bern: Peter Lang, 2015. 271 p.

Weathington B. L. Research methods for the behavioral and social sciences / B. L. Weathington, C. J. L. Cunningham, D. J. Pittenger. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2010. 647 c.

The Social and Human Sciences in Global Power Relations / Ed. by J. Heilbron, G. Sora, Th. Boncourt. London: Palgrave Macmillan, 2018.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Бази даних соціологічних досліджень

- The European Social Survey (the ESS) – http://www.europeansocialsurvey.org/
- International Social Survey Programme (ISSP) – https://www.adp.fdv.uni-lj.si/opisi/serije/
- Social Science Data Archive. ADP (Arhiv družboslovnih podatkov) – https://www.adp.fdv.uni-lj.si/opisi/serije/
- Open Society Archivum – https://www.osaarchivum.org/
- World Values Survey (2017-2020). URL: http://ucep.org.ua/doslidzhennya/world-values-survey-2020-inukraine.html?fbclid=IwAR0ZyxseUVWzDkDOHcyWsxDeHHnP6XmvzBhj14N3UqLWTmpiW0BpV5Tpx4
- Світове дослідження цінностей 2020 в Україні. URL:http://ucep.org.ua/wpcontent/uploads/2020/11/WVS_UA_2020_report_WEB.pdf

Наукові журнали

- Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. – https://sociology.kn u.ua/uk/aktualni-problemi-sociologiyi-psihologiyi-pedagogiki
- Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. –https://sociology.knu.ua/uk/visnik-kiyivskogo-nacionalnogo-universitetu-imeni-tarasa-shevchenka-sociologiya
- Соціологія: теорія, методи, маркетинг – http://stmm.in.ua/archive/
- Соціологічні студії – https://vnu.edu.ua/uk/publishing/sociologichni-studiyi

- Соціологія права – http://soclaw.idpnan.kyiv.ua/

- Український соціологічний журнал – https://sau.in.ua/magazine/ukrayinskyj-socziologichnyj-zhurnal/

- Український соціум – https://ukr-socium.org.ua/uk/

- Науково-теоретичний альманах «Грані». – https://grani.org.ua/index.php/journal

- Періодичне фахове видання «Наукові записки НаУКМА. Соціологія» – http://nrps.ukma.edu.ua/

Сайти

- Сайт Соціологічної асоціації України: https://www.sau.in.ua

- Сайт International Sociological Association: https://www.isa-sociology.org/en/conferences/world-congress/

- Сайт Європейської соціологічної Асоціації: http://www.europeansociology.org/about-esa

- Щорічник Міжнародної соціологічної асоціації (МСА): «Annual Review of Sociology» – http: // www.annualreviews.org/loi/soc

- Ресурсний центр по соціології, Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна (електронна бібліотека, тексти публікацій): http:/www.sociology.kharkov.ua/

- Библиотека Гумер. Соціологія: http:// www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/INDEX_SOCIO.php

- Бібліотека Інституту соціології НАН України: https://i-soc.com.ua/ua/institute/lib

12. Особливості навчання за денною формою в умовах дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження воєнного стану, карантинних обмежень)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з забороною відвідування ЗВО студентам надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформах Zoom та Google Classroom** в курсі «Соціологія: основи теорії».

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни_____
(назва дисципліни)

Дію робочої програми продовжено: на 20_____/20_____ н. р.

Заступник декана _____ факультету з навчальної роботи

_____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

«____» _____ 20___ р.

Голова науково-методичної комісії _____ факультету

_____ _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

«____» _____ 20___ р.